

Издаваи Недјељом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 к., на четири године 19.
и 50 кованца.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на четири
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата плаћа се у
главном писму или по
средством администрације. Глас
Црногорца на Цетиње, а
може се и картом упу-
тицом на пошту у Београд.
Донесена плаћа се уредни-
штву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме каже.

ЦЕТИЊЕ, 10. Октобра.

Не можемо пропустити а да се на овом мјесту не зауставимо код једног предмета, који у другом земљама не би заслужио толико пажње, код нас пак, као првина, заслужује да се високо цијени.

Мислимо ту: отаџбање прве реалне гимназије у Црној Гори.

Као што је познато, до данас Црна Гора није имала ниједног средњег ученог завода. Постојале су само неколико основне школе и те постоје још и данас како на Цетињу тако и по осталим већим мјестима, гдје има школе и прилике да такове школе остане. Из њих је излазила младеж напаша снабђена по могућству највишим елементарним знањем, које је за невољу служило појединцима у рјетким код нас случајевима гдје је практични живот захтијевао неки степен писмености, али је слабо могло да послужу држави савој и још мање могло је да послужу да даље образовање омијема, који би послани били на страну да се изобразувају.

Ко је прошао кроз школе, томе ће довољно познато бити, од колике је важности у читавом ланцу образовања ова средња карика, која основну наставу узимају за вишу стручну. Без тих средњих завода, авали се они хуманистичке или реалне гимназије или чисте реалке, не да се замисли оно више стручно образовање, које је круна цијелог школског образовања, под којом круном школован човјек довољно спреман и наоружан оставља за навијек школски банак и ступа као умни радник у радницу практичног живота. Средња гимназијска или реална настава проширује и са свјих страна зиђе и утврђује онај пространи темељ, на којем се има подићи величанствена зграда вишег стручног образовања. Полазећи са разумеја и јер истините тачке гледишта, на којој цијела настава данашњег људског знања није ништа друго чим једно огромно тлање у којем су разне гране појединачних наука уткане и које им међусобно непреплетени, средња настава школска трудна се данас, да потопијем радницима и службеницима око старе науке и знања пружи од свега потребнога онолико, колико ће им ваљати при даљем вишем стручном образовању, без чега би иначе сваки час осјећали понеку оскудну и празнину, крај које би им слабо приједило и све даље образовање.

Таког средњег завода: гимназије или реалке, ми до данас нијесмо имали у нашој земљи.

Можеда ће когод запитати: а да ли нам је и данас то од потребе? и хоће ли отуд бити какве користи по нашу земљу, нарочито кад се на ум узме, да ми немамо и по свој прилици још за дуго не ћемо моћи имати никаквога вишег ученог завода?

Ако би се нашло међу нама оваквих питања, ми бисмо их заволали да нам најприје одговоре: треба ли свијеха у помрчини?

Без сумње: човјеку мртву или који хоће да спава не треба свијеха; по човјеку живу и који хоће да ради, треба, јер без ње не може се никуда ни маћи.

Свака је наша школа по једна таква свијехина, која гони густу помрчину нашу, а гимназија је биту велики један свијетњак, који ће на далеко по нашој земљи и преко ње просијати јасне зраке своје.

Али, без обзира на ту општу ко-

ристу која се довољно опијенати не може, и саме практичне потребе изаша данашњег државног и народног живота захтијевају заповједним начином да се такав један завод у нашој средини оснује.

Ми већ више не живимо у старој патриархалној Црној Гори. Ступивши у заједницу с осталим државама јевропским ми смо на један мах ускочили у једно ново стање, у којем пред нас искрцавају потребе, којих ми прије нијесмо познавали. Те потребе ми морамо подмиривати, хтјели не хтјели, ако хоћемо да останемо у реченој заједници; но оне су веће него што је наша дојаконша спрема, и с тога морамо се трудити да изнађемо што боље и лакше путове и начине како ћемо их подмирити.

Нови положај наш захтијева писменијех и угњенијех људи много више него што их земља наша на располагању има. Страни су прескучи свукуд, по готову у Црној Гори; па ако и знамо, да без њих још за дуго бити не можемо, ваља се састарати да их временом мало по мало све мање требамо.

То је једна од најживијих практичних потреба наше државе, којој ће у великој мјери доскочити наша гимназија.

Истина, гимназија нам не ће моћи давати већ свршене и стручно спремане људе, али она ће ипак бити од неизмјерне користи овијем што ћемо одмах навести. Прије свега, за наше данашње прилике биће у великој мјери довољно и само гимназијско образовање, и многи даровити и способни младићи из гимназије моћи ће се великом користишћу употребити у разним нашим државним заједницама и заводима. Друго: они, који великодушном потпором Његовог Височанства Књаза или о државном трошку или о својим сопственим средствима отиду на страну да наставе своје више образовање, не ће се одлазити тамо неспремни и мучити се много година док не доко толико сугину у наукама остале своје срећније другове. Тијем ће се постићи двоје: прво, добићемо много перспективне: прво, добићемо много перспективне снаге; а друго, цијело образовање наших синова стаће нас од сад много мање. Корист дакле очевидна и велика лежи: у потпунијем образовању о наше трошка.

Разумије се, да ће се све ово само онда моћи постићи, ако цијела уредба наше гимназије буде одговарала захтјевима који се свуд у свијету стављају на заводе од ове руке, и ако наставничке снаге завода нашег буду стојале на висини својега задатка. Да ће се томе поклони сва пажња, за то нам јемчи сама висока влада Његовог Височанства, која у овоме као и у свјем дјелима својим постопа смотрено, озбиљно и савјесно.

Ми на завршетку немамо друго него да отворимо одушку навали нашег срца, које нас побуђује, да од свег срца честитамо Црној Гори на овом просвјетном добитку, и да Његовом Височанству Књазу Господару, који своје узвишено име све више спаја с дичним називом просвјетног црногорског, топло благодаримо на овом великом дару, којим је уредио своју милу Црну Гору!

Ми смо још пролетос, мјесеца Маја ов. г., поводом научнијех испитивања која је чинио у нашој земљи

г. др. Шварц, доцнат на рударској академији у Фрајбергу, обратили пажњу изијем читаоцима на богате изворе материјалног богатства, које нам је открио г. др. Шварц, и рекли смо том приликом, међу осталим, и ово:

„Сад видимо из извјештаја др. Шварца, дакле из извјештаја човјек стручног, да Црна Гора, у данашњим границама својим, не само није више гомила стијења и крпа, не само да обилује плодијем равнинама, пољима, шумама и рјекама, него да има на појединим својој, а по свијем приликама и у утроби својој, још и другијех извора за материјално богатство, који, кад се отворе и експлоатацији подвргну, моћи ће земљи овој давати издана средства, која ће јој служити за даље и брзо напредовање не само у култури, као и за развитац вишег државног живота.“

Што смо тада рекли тек онако од прилике и на темељу површног испитивања, то данас можемо да поткријенимо резултатима постигнутијем чисто научном петрагом.

Г. др. Шварц имао је доброту, да предлози колегама својим на испитивање материјал који је одавде поново, и они су се тога посла латили и свршили га са ревношћу, која им част чини и која само приличи таквијем научњацима као што су они којима се дичи рударска академија у Фрајбергу.

Најзавијанији предмет њиховог испитивања био је петролеј нађени у Буковику нашим и г. др. Шварц посла нам је резултат анализе тога петролеја, изведене у хемијској радионици краљевске рударске академије у Фрајбергу (у Саксонској), коју смо одје од ријечи до ријечи саопштавамо:

„Предмет испитивања састојао се из близу 1 литре сировога земљаног уља, које се налазило са близу 1/2 литре воде помјешано у једној затопљеној бочици од бијелог лим.“

1. Вода је као сурутка јако замућена, али оскудна у минералним саствиним дијеловима, међу којима се *хлоридијум* (кужинска со) и *гипс* сигурно могу доказати.

2. Сирови петролеј изгледа с пола отворено мрк и непровидљив и има својства уља.

Његова специфична важина износи 0,874—30 степена Реме-ових. Ради поређења наведемо овдје да специфична важина

неиспарљивог (америчког) сировог уља износи 0,820—0,832 руског (Баку) уља . . . 0,875—0,880 галичког сировог уља . . . 0,870—0,867

Међу тимјем мора се примјетити, да се само из специфичне важине још не даје изнети никакав суд о доброту сировог уља, то ће рећи: о каквој и количини петролеја (горећег уља) који се из њега може очекивати.

Само из непосредних испитивања може се на сигурно рачунати хоће ли бити што од експлоатације горећег уља, а они испити показали су прво повољне резултате, јер се нашло:

1, проц. важине = 2, волу. проц. сирове масе, 47,2 = 49,2 = горећег уља од 0,820 специф. важ. = 40 степ. В. 51,4 проц. важине = 48,4 волу. проц. уља од мањег од 0,812 степ. важ. = 23 степ. В.

Поређења ради нека се овдје наведе, да пенелал (америчка) сировица дају 55—70 проц. важ. горећег уља од 38—48 степ. В. руска (Баку) уља дају 33—46 проц. важ. горећег уља од 42 степ. В. галичка сировица уља око 50 проц. важ. горећег уља од 40 степ. В.

Гореће уље, које је као проба приложено, показује истина још ону жућу боју, која се у трговини не трпи, и несносан задах као и сва сировица у-

ља; али ове невољности дају се отклонити довољном развијеношћу овога првог и већ више неочишћеног дестилата.

За чудо је, да већ и ово дестилатско уље показује јасно ону моћу свјетлости, која је карактеристична за свако добро гореће уље.

Веоме мало има у овом сировом уљу сирове масе, т. ј. уља које лако при (свијетлећег уља, петролејског естера), кога и. пр. има у:

неиспарљивог уља 5—20 проц. галичког . . . 10—20 „ сированског . . . око 13 „

Међу тимјем, ова оскудна можда се даје тијем протумачити, што сирово уље при паљњу није довољно сахрањено било од прљавина ваздуха. Али баш ако и постоји та оскудна у бжећим честицама већ у самом продукту, ипак не би се тијем ни најмање штетнијем корист од експлоатације овога уља, јер главно је то да у њему има материје за горење.

У том погледу пак може се о црногорском сировом уљу, које према горе наведеном руске продукте још издмачује а са галичким од прилике на једном степењу стоји, само повољан суд изрећи.

Сабравши дакле све ступа може се према учињеном и у главним резултатима горе саопштеном испиту сризлогом рећи: да би се могло много очекивати од покушаја експлоатације сировог петролеја код Буковица. Дакле да би при том неопходно нужно било, да се дубоко копа у земљу, јер само на тај начин могуће је сигурно дознати, да ли овога уља има и у знатној количини.

Тако гласи анализа нашег петролејског уља буковичког, учињена у рударској академији у Фрајбергу.

Вриједно је, и за разумјевање додје наведенога неопходно нужно, да овдје додамо и сироводно писмо, којим је др. Шварц пропратио ону анализу саопштавајући је нашем министру унутрашњих дјела.

Писмо то гласи, у главном, овако:

„Част ми је подијелити Вам резултате 14 дневног испитивања послатог Вам земљаног уља. Можете увијек бити, да је ово испитивање поведено тако тачно као што се једна може чинити у другој каквој лабораторији, јер наша академија има петролејске пробе из свијех земља, тако да нам је пространи поређење могуће, а то је главна ствар. Ми смо то чинили и са Буковичким уљем, и мени је веома мило што ми могу јавити, да су резултати врло повољни. Сада је већ изван сваке сумње, да Црна Гора у овом уљу има много, које може бити од велике користи, само ако се буде и у доволној количини нашло.

Да би се висока кљаж. влада и сама увијек о резултатима дестилације која је код нас изведена помоћу свијех средстава науке, ја се усуђујем изнети Вам три бочице Буковичког уља у свијем тријем мијенама кроз које је оно прошло. У првој бочици налази се у сировој форми, како је извађено из извору у Буковнику. У другој бочици налази се тако названо „уље за мазање“, које је отуд извађено и које је ово што за машине познато, па и лијену мазу има. У трећој је бочици главно, уље за гориво, као што га видите у лијепој боји, само што још није очишћено, као што се у трговини тражи.

Ја сам пак срећан, што као први, од како је Црна Гора, могу подијелити

књаж. алали у земљи самој нађени петролеј. Шта више, ја сам у стању, да неколико страница од књиге, коју баш сад састављам о Црној Гори, крај црногорског уља у лампи напишем. То је без сумње као пљачка догађај у земљи, за коју се до сад у цијелој Европи држало да нема никаквих природних блага.

Ја сам дао штампати ову научну апарату, јер држим да ће се свијет на тај начин интересовати о ствари, и тиме путем, почем је Црна Гора сиромашна, моћи ће се саставити консорцијум од капиталиста, који би експлоатирал овога уља издрузели, а прије свега покушаје с бушењем чинили.

Што се тиче бушења, за сад, у хитости, само толико навести могу, да би од потребе био само један рударски инжењер, који би се лако нашао из Аустрије (можда из Идрије), или из одавде. Све остало могли би радити ваши тамошњи људи. Прави рудари не би били нужни. Можда би се са 60 до 80 метара дубине наишло на матицу од уља. Како је камење тамошње по свијем изгледима меко и роњито, не би нужно било да се узима у помоћ парна снага, него би довољна била једна велика бургија коју би два коња у околи окретала. Можда ће ми могуће бити, да на прољеће — јер не вјерујем да ћете и ви раније почети — сам таме дођем с једним рударом и да отпочнем бушење по свијем правилима вјештине.

Напомињем још, да у води помијешаној с уљем има и хлорнатријума, т. ј. кухињске соли, и гипса. Тако је могуће с тога, да ће се при бушењу наићи и на камениту со, а то је један разлог више, да се бушење никако не пропусти.

П. П. Сад сам баш био у академији, да се разговори с мојим колегама прије по што ово писмо пође. Баш сам добро дошао, јер професор Крајнер, који предаје рударство и који је већ хиљаде бушења руководио, спривавање цртање и предрачуна за коначне угљена за кнегињу Пезидов у Русији. Са њим ја бих најчистије за књажу владу пртеже и предрачуна за коначне у Буковину, јер бих на сваки начин рад био да Црна Гора има што више користи од петролеја нађеног у њој. Предрачуна нужан би био на сваки начин, да би влада могла даље одлуке предузети. У осталом трошкови су ове оваквине бушења врло познати, благодарем новим изналазцима технике. О неколико стотина флорина може се већ много учинити. Данас имају тако названи буначи

техничари, који ништа друго не чине него путују и бушења извршују гдје се погоде. Они носе са собом и своје алате. Иначе морали би се алати савити у каквој оближњој гвоздариној ливници, што такође није скупо. Ово потово било би за Црну Гору још најбоље, јер онда би Црногорци, по што један пут виде и науче како се то ради, могли и сами предузимати бушења у цијелој земљи и тражити сребро и т. д.

Довије тече писмо г. др. Шварца. Оно је довољно јасно и опширно, те немамо потребе да му што додајемо са наше стране. У њему је дато довољно материјала за размислање свакоме патриоту и пријатељу Црне Горе, па и ми ћемо првом даном приликом опширније вратити се на овај предмет. За сад нека је довољно само да дамо израза нашем увјерењу, да ће влада наша сву своју брину и пажњу поклопити овом предмету, који обећава много да буде обилати извор нашега материјалног благостања и тиме да попуни једну осјетну празнину у нас, која је ваља сметала да се вредне нашега народа нијеу могае показати у свој снази и у свем пострањству свом.

А ДРЕСА

посланика српске народне скупштине на уgarsком сабору.

Као што је обичај у уставнијем земљама, представници народна свагда одговарају тако званом адресом на пријестону бесједу којом владалац отвара скупштину народних представника. По почем у свакоме представништву има поједине политичке партије, то стоји од сваке свакој партији да са својим приједлогом из адресе изађе на сриједу и да је поднесе сабору баш ако је и не прихвати саборска већина.

Тако су и ове године Срби посланици на уgarsком сабору, у име српске народне скупштине, поднели сабору уgarsком ову адресу:

„Ваше царско и краљевско вјерност Великог Велачанства! Најважнијим Господару!

Највишу пријестону бесједу, којом је Ваше Велачанство настојећу саборску перјоду отворити благовозело, саслушали смо са најдубљом од предака насљеђењем оданости према својој светици нашој.

У тој оданости усеђујемо се по дужности свога положаја на највишу пријестону бесједу најважнијим одговором се овом искрености, коју од нас у том положају и сама оданост и вјерност сиромаше Велачанства изискује.

У највишој пријестонској бесједи спомиње се прије свега фактично спојене хрватске крајине са Хрватском и Славонијом, као и ријечко питање.

Ми очекујемо, да ће крајина, која је

Јахати један сахат.
Шетати један сахат.
Играју подуче лонте.
Шетати два сахата.
Радити собку гимнастику.

Дјеца, жене, а по некад и одрасли људи болују као да су на мору, кад год се возе на кољима или жељезници, окренути дежама кољима или локомотиви. Те невоље обично настаје навином чешћег вожења; а у дјеца треба гледати да се што прије отклони, да не би постала стална болест.

На жељезници је та појава ређа; шта више већина путника радије седи окренути дежама локомотиви, јер тиме избјегавају све јаку ваздушну, струју и пражину, која би им у противном случају у очи ударила. Ипак је најчешће, да у дугом путовању присиједе увјек мање уморан онај, који путујући окрене лице локомотиви, јер нашој утроби и цјелој тијелу у оштећења навикнуто је, по природи, на покрете и држање у томе правцу.

Говорићемо на свом мјесту, колико је штетно читати по дужи на жељезници. Жељезнице су нас научиле на већу штедњу и на веће уважавање времена, а такође и на већи ред и тачност; али за оне, који су нервозни, и који имају склоности на болести у срцу, отвориле су жељезнице нове узроке болести срца и сланим нервозним настуцима.

О хитијена жељезница писало се арло много, и у кратком простору ових чланака немогуће би било изнјети ма и најкраћи извод, али оним влашћивцима, који се боје жељезнице, те путују само онда, кад их крајина потреба нагна, кааау ово:

1. Уколико жељезница на јавно здравље оштеће не пружају;
2. Нервни случајеви на жељезницама много су ређи по што је то бивало код старих средстава за саобраћај;
3. Уколико жељезница на здравље њо-

сад само поминално спојена а иако још на неопређено вријеме у изузетном стању остаје, што скорије и стварно, уставно, с учешћем у зем. законодавству и у контроли зем. управе спојена бити, јер је за то крајина спремна, и желимо, да се то догоди на задовољство српског и хрватског народа у досадашњој крајини.

И ми желимо, да се ријешко питање, а то што скорије на основу правичне и општих интереса као и на задовољство сваког чинилаца ријешити, и то са обзиром како на нејестину, тако и на географски положај и етнографске одношаје.

У највишој пријестонској бесједи спомиње се потреба разних унутрашњих реформи, које ће бити предметом саборског законодавног рада у овој перјоди.

Ми ћемо у погледу тих реформи као државни грађани дужност своју вршити у духу и правцу оште равроправне изродне слободне, и општег благостања, а особито ћемо подупирати зак. предлоге, који иду на појачање привредне снаге, а на смањење прекомерних терета.

По врло нас је ожалостило, да у највишој пријестонској бесједи нема спомена о једној од најважнијих унутрашњих ствари, а то је: питање народности у Угарској.

Питање народности зак. чл. 44. од 1868. није ријешено, јер исти зак. чланак није задовољно и не задовољава народности; па и сам тај законски чланак не извршава се ни у једном свом §-у, дакле постоји само на папиру, а не и у животу; не обзирају се још и на то, да исти закон, чланак у многим одређеним случајима прата самовољно, јер дотичним случајима закона, да се „могућности“ све оставља, постаје и сам закон изворним.

Постојећи закон о „равноправности“ стоји на врло погрешном основу: на основу индивидуалности; тако језик појединих народности у погледу унутрашње значајности не важи ни у највишем кругу политичког организовања; код српских политичких и судских власти мјеста нема, а из општинског круга излаза те владиним упутством: да се извјештаји општински и самој српској власти имају подносити и на мађарском језику.

Али на начело „индивидуалности“ не изводи се у пракси, јер појединци на своје молбе и поднеске добијају одлуке у неразумљивом језику.

Постојећи закон о „равноправности народности“, који је управо закон о искључивости једног језика, ваља с гледишта његове непрактичности исправити. Желја је пак свију народности у Угарској, да се закон о „равноправности народности“ узме у основну ревизију у духу и правцу приједлога од посланика српске и романске народности приликом расправе истог закона год 1868. поднесеног.

На посе што се тиче српске народно-црквене автономije IX. зак. чланком од год 1868. ујачене, попузана је у пошледице кријеме иста автономija из темеља тиме, што је државна власт, прекорачивши право врховног надзора, диспозитивно се умјешала у црквену и автономну правну сферу одстрањивањем српског митрополита патријарха и постављањем администратора неканоничким и противавтономним начином. Ваше Велачанство благовозело је

них чиниоца може се рећи да је у оште врло добар.

Код нас, као и свуда, сматра се јахаче као неко уживање на које имају права само господи и војници. Та и многа господи не користе се овим прекрасним врло здравим уживањем; а велика већина оних, који, и ако не могу држати коња, ипак би могли једно дванајестину пута на годину пројакати ради здравља и забаве, пак то не чине, и то, или што су лијени, или што се са свим неумјесно етиде, или у оште због ма којег од оних ситних узрока, који на свијету одаравају људе од многог добра и козничког рада. Доиста је права истина, да су молци и бућ више штете на свијету починили, него ли и сами злосрећни тонови и остргуше! Кажи право, читаоче, колико си динара на годину бацаш на суету, предрјивост а можда и на порок? Колико би боље било, да се то потрошно на уживања, која су и пријатна и здраву корисна, међу којима јахаче заузима важан мјесто.

Јахаче је јак корисно, нарочито књижевницима, а и госнама, које добро једу, додије устају и мало се крећу.

Јахаче олакшава варење и дисање оживљава капиларни ток токова, и најчаче је лијек против многог сједења и многог чења и мишљења.

Сјидењем, један од највећих љекара на свијету, пише овако:

„Ја сам увјерен, да кад би лекарима још један лијек против суше болести, који би био тако моћан, као што је јахаче, можда би заслужили што год би хтели (Сјидењем бјеше Инглеа). Ја сам мислила, који су од јектине боловали, преворачно тај лијек, и смјем рећи, да су рјетким случајевима, кад он није помогао“.

Дона, слави хитијенисти, говорах: „Треба да јашу нарочито књижевници; они би у томе нашли врло угодно средство да стају на пут многим врлошмјед-

на завршетку највише пријестоне бесједи изјавити: да и данас постоји добра вода ведесила, која је до сад могућим учинила, да се повремено искренула питања мирним путем рјешавају, која околност, као и пријатељски одношаји сиром свију влада, оправдавају основану наду, да ће народи ове монархије благослове мира непомућено уживати.

Но ми смо принуђени исповједити, да међу другим значајним спољашњим заплетима, задају нам брину такођер и однашаји Босне и Херцеговине.

На окупацију Босне-Херцеговине о властито је берлински конгрес Аустро-Угарску ради умирења и поправке унутрашњег стања њеног.

Према онашностима, које собом таково подухвато доноси, и према великим етнографским жртвама, народи оје половине монархије противили су се томе подухвату. Но кад је окупација свршеним чиним постала, привољени су се на учињене жртве.

Данас се једним гласом осуђује начин управе у Босни-Херцеговини. Опште је познато, да је и сав народ Босне-Херцеговине незадовољан.

Ми се усеђујемо најпоштније пријати наше увјерење: да ни дане трајање окупације Босне-Херцеговине, а још мање евентуална анексија не би било средство одржања спољашњег мира у оште, и на истоку особито, него на против извор нових заплетова. Ако је окупација учињена, и даље освојење на балканском полуострву наумљено с попузањем на наслон на њемачку државу: то исти наслон добија еча са свим друг и обичај с погледом на поне одношаје Немачке према Русији, а ови одношаји не могу бити непријатељски према источним народима.

Ми за монархију у оште, за Угарску особито за најједноставнију источну политику држимо: пријатељство са источним државама и народима на основу сачеља: исток источних народима. На истов снадај у Босни-Херцеговини, које су услед колико самосталности свију источних народа, толико особито српског народа на истоку.

С тога би вријеме било својеволном управљеном (свакуација) Босне-Херцеговине.

Уз израз најдубље оданости и непоколебљиве вјерности наше усеђујемо се овом искреном отворености изјављене жалбе и жеље највишој влади Ваше Велачанства препоручити.

Да Бог благослови и поживи Ваше Велачанство!

Вјерни и одани на сабору испуњени народни посланици.

Предају:

Др Светозар Милетић, с. р.
Др Михаил Полит, с. р.
Др Никола Максимовић, с. р.

Адреса Босанаца и Херцеговаца руском цару.

Ми смо у једном од прошлијех бројева напоменули адресу коју су браћа наша у Босни и Херцеговини управили на Његово Велачанство цара руског, и у кратком саопштили смо садржај те адресе по француском листу „Жистис“ (Правди, ор-

цама, које проистичу из њиховог начина живљења. Положај тијела, какав је потребан у јахачу и покрети на коњу, јако потпомажу слободно ширење плућа, и отклањају рђаве пошледице дугог сједења и учења по школама ч затвореним собама“.

За оне који не болују од морске болести, пловила је по мору једно од најмогућих средстава којим се ојачаје жељудац и плућа. Воаити се по мору нарочито је корисно против сухе болести, јер је доказано, да морски вјетрови не болују од јектине. Чак и Херодоту наоиди се при историји египћана, да се пловила не мору преворачује као средство против болести. Арноста је напомиње, да су они, који већине живају у бројевима, много здравији од оних, који живе на копну, а томе је узрок, што он, чист ваздух морски и негренула промаха. Раздлачан Целсије, најчачије емпирички лекар, највећма препоручује море против грудних болести. Против кашља и сухе болести, пише он, увјек је корисно путовање по мору, пливање и становање на приморју.

Цицерон кад му је било 25 година, био је већ славан на форуму, али болестив и слабо у грудима, тако да су му лекари саветовали, да се одрекне бесједивости. Мјесто тога он се на своју срећу ријеша, да путује по мору, и тога се у Рим вратио, тако се био опоравио, да је од тог вријеме могао без опасности савлађивати све делове јавног живота и трудове на форуму.

Али море има и једну велику невољу: је тако звани морска болест. О овој се много говорило и писало, па ево у кратку до каквог се закључка до сада дошло.

Као предохрана од морске болести, то је добро отићи на саћу, пошто се добро најдемо и пошто попијемо онолико вина, колико је потребно, да нас малко развесели.

Листак „Гласа Црногорца“.

ХИГИЈЕНА КРЕТАЊА.

(Наставак.)

Глава трећа.

Много би се по погледу мислити, да се у потпуном одмору одмара онај, који се вози на кољима; али није тако; и у томе има вјежбања, јер наши мишићи непрестано раде, да би одржали равнотежу тијела при разним кретањима, и да би ублажили потресе и дрмале, која се опажују на жељезници и на најудешенијим паручама.

Многа господа мисле, да се најбоље брину за своје здравље, ако се сваки дан правосу на баруцама херметички затворених. Тако иста и многи путници на жељезници затварају на патону сваку одушку из ваздуха. Боје се промахе и вјетра, а не помислију да постојно трују своја плућа.

Врло је паметно чувају се од набега; с тога се не треба назити промахи вјетра, кад она бјеже кроз мале отворе. Али онет за то треба чешће отварати прозоре, како у собама, тако исто и у вагонима и каруцама. Чим је ла најмање покрени ваздух, отвориће прозоре! Нека вачу влашћивци и хитијенисти, који мисле, да ће погинути од најмање промахе. Дијте кичионика и окима који га се боје.

Возити се на кољима отвореним и по путу, гдје нема прашине, врло је корисно, нарочито последице румца, онима, који су слаби и онима, који се од болести опорављају (реконвалесцентима). Онима, који су боловали и дуго сарвијени били у раду мишља, да би вјежбањем тијелених окривања ослабљену снагу, најбоље бих овакав програм:

Возити се на кољима један сахат. Шетати пола сахата

гану Клемансовићу), где је она први пут изашла. Сада смо у стању доићи до у пјезини. Она гласи овако:

„Ноговом Величанству цару свију Руса, краљу полском, великом кнезу финландском и т. д.

Господару! Побједоносна војска по којој цар Александар II. Вашиг узвишеног цара ослободила је југне Словене од турског ига. Црна Гора је опет добила своје старе области, Бугарска је слободна од стране Балкана, Србија се нема ни чега више бојати. Само су становници Босне и Херцеговине своје стање погоршали. За пређашње турске владе, ма да је била неправедна и сирјена, ипак су власти, кад је жетва рђаво изпала, један дио пореза натраг враћали. Људи плаћаху порез према својим средствима, а заостатици су један пут преко године уређивани. Аустријске власти на против не прате разлику међу материјалном немогућношћу, што је ушлеђ прљавка настала, и злом вољом, због које би неправда била осудити нас. У неким крајевима наше земље бјеше жетва веома рђави, али аустријске власти не ће да чују за наше тужбе, него продају дражбом нашу сток, наше добро и наше зиме одијело, не би ли натјерали свога које од нас траже и које би смо могли набавити, само кад би смо своју крв у ложа претворили. Нова је влада забранила, да у својим новинама и књигама не смјејемо употребавати словенске слова. По нашим школама, где су сва дјеча православне вјере, учи их католички свештеник својој вјери, а при том се служи прутом. Немачки језик, који је нашим повјесничким предањима толико протанан и који нам да будућност не може ни од какве хасне бити, неправедно нам се и силом намеће. Католичко свештенство учи нас, да градимо приве за вјеру, која није наша, па пошто су сви владини уклади немачким или маварским језиком састављени, а тих језика ми не разумијемо, то неможе ни средста, ни начина, да се пред судом брањемо. У тој невољи, која нас боли, остала нам је само једна пада, да ће нас Ваше Величанство удостојити, те коју ријеч нама у прилог рећи, и да ће то жиро-убио посредовање довољно бити, да нам се наша слобода поврати, те да је не ћемо морати својом краљу искупљивати“.

Политички преглед.

У политичком свијету данас се највише претреса то питање: хоће ли се и где састати цар руски и аустро-угарским и шта управо може бити цијелу нахвата састања? Гласови су о том разноврсти и једни друге побијају сваки час. До скоро се говорило, да ће на тај састањ доћи и цар немачки, по сада се већ о том ништа више не збори и само се нагађа о састанку цара руског и аустро-угарског. С почетка се јављало, да ће састањ бити негде на граници у Галицији. На тијем се опет као са свијем изјесно износило, да ће састањ бити у Варшави и да се већ чине све пукне припреме ради тога. У потону даје опет се опиривања са свијем сваки састањ и наводи се да се у круговима званичним никад није ни помишљало.

Докле год се може треба остати на кроу лађе, окренувши лице вјетру и удишући што више ваздуха; на море и на морско болест не треба, ако је икако могуће, ни помишљати никако, већ треба обратити мисли на каква занимљива предјет, али никако читати. Најбоље је шетати, скакувати, разговарати или пјевати. Радити гимнастику на лађи није корисно е тога, што нам баш та усилена гимнастика непрестано о-браћа пажњу на болест, коју хоћемо да савладамо.

Кад не помаже оно што рекосмо, онда се треба латити јачих средстава. Прије свега ваља сићи у казну и ту вазрати мјесто што ближе средишн тађе; за гм треба склопити очи, оборити главу, а на поглед се тако одупријети о каква непони-чан предјет. Најкорисније је ише сода помјештања са руком, коњском или каквим вином. Пишта горе од ликора и слатких вина. Кена и чмј увешавају морску болест и онај, који та вића препоручује, као што их има, изјесно није никада пловно по мору.

Ако и то све не помаже, онда ваља тражити помоћи у лековима. Највише помажу етер и хлороформ. Етер се увијек ва-шећеру или у води по 20—40 каплица, а хлороформ од 5—10 каплица, у ваћећеру води. Један од најбољих лекова, а можда баш најбољи, то је кока, која се може или жњити или пити као врућ чај.

Ко болује од морске болести, ваља да се храни јаким и то мљеном храном. Би-бер, напријам, со и сланица врло су добри ачини против те болести. Зелје, млијеко и сир прави су савезници морске болести.

У хигијени је плавање једно од најваж-нијих средстава, јер је ту спојено купање са вјежбањем мускула. Савршене хигијенска правила о ише може и о мускуларном кре-тању, па ћете више хигијени плавања. У староме Риму, кад се хигијени казали да је

ло на то. Тако нам јављају познати ле-стови, које смо из Беча добили.

Што се тиче саме цијеле састања, о томе се наравно још више нагађа. Тек сва нагађања врзу се око изјеснијих пред-мета, а то су: или да ће ту бити договор о подјели турске царевине, или да ће се угађити пита се има читати и предузи-мати против међународне социјалне рево-луције, или да ће се поново угађити тро-јачарски савез.

Могуће је да ће бити где год саста-њак између цара руског и аустријског, и лако се може угађи, да је за сад само од-ложен, по свој прилици због скрти барона Хајмерла, јер онај је на сваки начин имао пратити цара аустријског, као што је о-значено да ће цара руског пратити Гире и Игњатијев. Можда ће састањ бити, по што цар аустријски нађе себи министра иностраних дјела. Листови наводе, да су у том питању још и други људи обзира преузимају, и да се за овај састањ исто овико не ће знати ништа напријед, као што се није знало ни за састањ у Дани-гу. Он ће дакле доћи свијету са свијем из непаде.

У Аустрији баве се питањем: ко ће бити напљедник барона Хајмерла? Гласо-ви су о том разноврсти: једни наводе Ка-зенија, савијет заступника аустро-угар-ског у Петербургу, други грофа Траутманс-дорфа, трећи барона Казија и т. д. Међу тијем сауке се разне политичке партије овом околношћу, да ка не поправе користи са себе и своје планове; тако уставовјер-ни Нијемци све силе напрежу да би обо-рили грофа Тисеа, који им је крив због тога, што је срушио њихови господарство над Словенима, но чини се да ће им труд бити завадан, ма да су пуштали у свијет гласове, да је положај грофа Тисеа уз-дрман.

Познатији листови, који су стигли из Беча, кажују нам да је цар позвао све ми-нистре (и угарске) у Беч на вијеће, где ће се сајетовати о повуењу мјеста ми-нистра иностраних дјела. На том вијећу обостраци министри, Тисеа и Тисеа, учини-ће цару своје приједлоге, и ако они њихови приједлози не би били сагласни, онда ће цар одлучити ствар начином, који не ће дати повода каквој кризи било у Угар-ској било у Аустрији. У таквом случају има, како се јеним правом с њеке стране наглаше, још једно средње средство, ко-је не ће сигурно ниједна страна одбити, јер га одбити не смје. При именовању новог министра одлучиће без сумње од-пошти Аустро-Угарске према Немачкој и Русији.

Из Загребља до-бичијем листови-ма, да је рекрутација доборанаца у Бочи которској на миру изведена у 14 општина среза которског. Намјесник барон Родич јавио је из Котора на пароброду у Будву где је прегледао доборанце и вратио се натраг у Котор. Међу тијем, из Царигра-да јавља бочи „вор. бир“, да су тамо стигли њеки Бокелји, који хтједше изје-ћи вијичку дужиност, но тамонши престав-ник аустро-угарски, дознавши за њихов до-лазак, даде их помоћу туркијех власти у-авити. На то су се узурјали многи Бо-келји, који живе у Цариграду, те су нао-

неко незналица, говорило се, да не зна ни читати ни плавати. А кад нас врло велики број и просвјетих и образованијех људи не умје ни да се макне у води. Требало би, да свако дијете, после 7-ме године на-ча, плавати, и да се често проваља по за-гријаном цијеску наших ријека. Кожа би тиме постала надржљивија и на хладним зимским вјетровима и на нездравим за-дасма наших пећи.

Лов је адријалу врло корисно вјежба-ње, али само кад се ловац чува влаге и претјераног умора. У ово пошљедње до-ба њека су љекари јако нападнали на лов, говорећи да може произвести конгестije у мозгу па чак и калу. Држам, да су они тиме разумјевали злоупотребу лова, која је заиста шкодава, нарочито у старијим годинама, кад је сваки изливни трошак силе опасан. Али то не врједи за оне ловце, који се ваљавно одају тој заба-ви.

У опште треба увијек имати на уму да цијела хигијена није ништа друго, него удесно и умјерено вјежбање силе.

Тоцилање по леу такође је за здра-вље корисно, нарочито е тога, што је нај-удесније, да да тијелу што више окретно-сти. Тоцилање постаје опасно по здравље кад се у том вјежбању јако утријемо, па чак и оанојимо, а за тим се дугим одмор-ом на земној хладноћи расхладимо. По се-би се разумије, да не треба никако дјечи допустити, да се тоцилају овде, где не-кајирје добро неситана дебљина леда. Не-брижљивост у томе плаћена је врло мно-гим жртвима.

Вјежбање у борењу (фехтовање) једно је од најкориснијих за здравље. Оно доводи у кретање цијелу мускуларну систему, а нарочито развија груди. Ово вјежбање чи-ни, да наши покрети буду енергични, лаки,

ружани проваљивају кроз башту у аустро-угарско посланство заштитијајући да се пу-ете угађеници на слободу. Посланство је међу тијем неколико војничку помоћ од тур-скијех власти, и помоћу ове помоћу ју за-руком да се ослободи од наваља Бокелја. Уапшени Бокелји одведени су у лађу „Та-урус“, одакле ће бити отпремљени у сво-ју домовину. Мир у Цариграду није даље тога ради нарушаван.

Прошло се глас по свијету, да се Гамбета састао с Бисмарком и новине су на велико чудо од тога разијерујући још и сад једнако о том: е да ли је тај глас истинит или не. Једне немачке новине хо-ће да знају, да је баш главом сам Гамбе-та био 18. Септембра у Штетину и он-сују да око од главе до пете: Омадеи, сабијен чољек, од прилике 5 стопа и 4 палпа висок, широкијех плећа, пуштенијех кула, кратке сједе браде, бије му 50-го-дина, једно му око здраво и отворено, дру-го увијек затворено. Стијао је у гостиона-ци пруској и узживао што је најљепше мо-гао наћи. С њим заједно била је и једна „дама“ која га је пратила и која нагледа као да је јужне масти, јер има црну косу и талијански поглед.

Разумије се, да сви листови питају: шта ће Гамбета у Бисмарка? Вољном др-же, да је позвао на тај рази, што тада се својим главним противником, прије него што сједне на министарску столицу, да се види и да му поближе обина дамар.

Париска социјалистичка штампа, ко-ја мрзи на Гамбету више но на врага, је-дла је дочекала ову прилику да може на-њему искалтити срце, те му зблиа преба-виће сванити само не да је поштен чољек и патриотичан Француз, и подмеће му шта више, да је скрпоја с Бисмарком издари-ке планове против Францеске.

У Инглешкој су на муке велике због Ирске, јер несапошество, тамо у великој мјери расте и већ пријети да дорасте до праве поубе. Због тога је влада ингле-ска заклучила да приближе строгније ије-рама, и почела је затварати веће тако из-вине Ирске лиге. Прво је затворила позна-тога Парелла, и то значајном, који је међу Ирцима произвео велико огорчење: дгла га је вођу из поесте и одведа у затвор. Кад је глас о томе пукао по Дублину, на свијем кућама ирскијем истакну се ирне заставе. Народ дође до највише узурјаво-сти. Одмах иза уапшене Пареллова оста-ли вођи ирске лиге окупе се тајно на са-станаку, у којем је Џон Џилон најотри-јим ријечима осудио поступак владе ин-глешке. Иза врло раздражене дебате до-неес се на приједлог Секстона резолуци-ја, у којој се уапшење Пареллова јаво-жало и члрета одлука лиге изрече: да ће се својих начела и даље придржавати. Иза ове сједнице држали су Џилон, Суан-ван и други чланови лиге раздражливе говоре народу на сред улице дублинске. За тијем је под пресједлањем новопла-братог градеког начелника дублинеког др-жаи митинг, на којем су грађани дублин-ски изразили своје огорчење због уапшења Пареллова.

Иза свега тога влада је инглешка

брзе и сигурне; њаме цијело тијело и ход постаје повосити и лијени; око се ускврши у оштрини и хитрости; мозак се наизава на брза и одлучна ријешења; у опште чо-љек се тиме научи да право мјери своју сна-гу, вјештину и одважност. Врло је добро да се младићи уче тој вјештини, јер она снада у најбоља гимнастична вјежбања, јер нас по некад може сачувати од глупих и смјешних двобоја, и на пошљетку, јер у садашњем тако званом напредном вијеку, сви морају бити војници.

Има много људи, који кад пријеђу пет-наест година, не умју више да се игра-ју, укоче се неком нагетизмом одбиљношћу, те тиме показују, колико вриједи на жалост на ове свијету незнање огрнуто плаштом надувености и сакривено у напрошеном бу-тању.

И код нас се сматра, да је бацање ка-мена, играње лоптом, утркивање, дјетинска игра, недостојна одвајања човека. Нама сујета, која нас наводи на толике гриже и ту нас лишава једног биетног извора уживања и здравља. Кад нас тај лажни стид одвраћа од тих лијених и здравих за-бава, ејетимо се, да се Малербашн играо као дијете и да се Макијавели у утркива-њу у бацању камена надметао са савјач-ком младежи.

Лабријер, тај оштроумни анатом срца чољечнијег и велики сликар наших слабости, овако пише: „Чољек, који је слаб духа и ума, да би своју празнину прекрив, обично је забавља, укоче, никад се не смје, ни-ти се цити, не ће да се користи оним, што он зове ентитацима: неспособан подијак-да се поине до великих ствара и да се прилагоди малим“.

Кад би ме ко запитаво које су иг-рајудескије за мушку и за женску дјечу, одговорио бих: за мушкарце бацање лопте, камена и борење (фехтовање); а за дево-

нашла да јој ништа друго не остаје него да затварање даде издати те је тако још више чланове парламента из Ирске и још неке одличне чланове лиге ирландске. Ва-да изишеници меће рећи, да је тијем лигу ирску растерали; но да ли је и саму Ир-ску проијерили, о томе је слободно поу-маљати се, у толико више, што стижу гласо-ви из Америке, да се тамошњи Ирици свијени е њихијем Американцама спремају да заједно брђају у помоћ ирским, и да у самој Ирској праву побуну проваде, ко-ју ће они из Америке потпомогати свијем могућим средствима.

У сабору угарском води се у вели-кој расправи о адреси. Међу осталијем, поднесена је том сабору и адреса ерне-ч-јех посланика од народне странке, коју у длањавем листу у цијелости саопштавамо. Осим тога у сједници од 1. Октобра го-ворио је ерски посланик др. Михаило По-лит-Десанчић дугу, снајну и громовиту бес-једу, која је саслушана онимом пажњом и начинила огромни утисак. О тој бесједи има „Застава“ из Пеште од 1. Октобра о-вај телеграм:

„Дана др. Полит-Десанчић држао велику бесједу у обрану ерских адресе. Бесједа је била од огромног утиска. Тиса на крају сједнице одговорио. Полит рекао од прилике: Недежај по спољношћу на-гледа повољан, у ствари је пак најнепо-вољнији. Састања у Глазском срушио је све наје у обрну помоћ немачке на исто-ку. Немачка тражи пријатељство руско. Без немачког пријатељства читава окуп-ација Босне и Херцеговине без смисла је. За то је овакувањца наравна пошљедна, што је и интерес Мађара. Унутрашње стање у Угарској горе је него у Цисла-танији. Народнао питање у Угарској се лабајурива. Највећа је аномалија, да ала-дина странка постаје из народноних сре-дова, ма да је највећа непријатељска према народношћима. Ово је пошљедина ужасних насиља при изборима. Ваља са-до-водити народношћу. Одговорио према Хри-стској-Славнији непријатељ је. Ријечеко ни-тање једностране се рјешава. Угарска потпомогла ерски живаљ против Хриата, а у Угарској га угушнује. За тим говори о предстојећем конгресу. На пошљетку рече, да Угарску не могу раскомадати народно-сти. О судби Угарске према рјешењу по-точног питања могли би одлучити вођији фактори“.

У кнежевини Србији почеле су поли-тичне странке рјешање и чвршће да се организују и тога ради склапају међу со-бом организоване друштва са правили-цима и начелим средствима. Тако су се за сад организовале напредњачка и на-родно-либерална странка, прва под горним именом и са својим оргном „Валјелом“, а друга под именом: „дру-штва за потпомоглање ерских вијешне-сти“. Што се тиче ове друге, она до ско-ра није била уједињена и изада је своја два органа: „Исток“ и „Нови Вијек“; сада се пак уједињила, те је мјесто „Истек“ и „Новог Вијека, који су претали наизасти, почела под уредништвом др. Лаза Костића издати „Српску Независност“.

„Српска Независност“ већ је почела

ке играње лоптом и трчање.

Бине ћерке нека се никада не попиу на великогид, ако желе намирити хигијену са моралношћу.

Играње биљара добро вјежба мускуле, и ухваћена је рече да се за два саката тог играња учим толико кретања, колико у три инглешке вје хада. Лорд Палмер-стон приноси, да тој игри своју окрет-ност и свирепост даје само играње.

Играње биљара може бити од велики користи и адријалу кад се њиме забавља-мо у зимско доба и у мјестима непушеним чистим вјетром, али је изјесно шкодаво кад се игра у лавинама, отровним духавима, а чак и у испареном толиких свјетлости. Такође је та игра адри-јалу, кад се играмо као одмор послеје лавина, кад се играмо у умнога рада, а шко-даво кад се играмо у непушеним мјестима.

Играње је јаво пјанство мускула, то је један од најнеслијих и највећих другова сваке радости и светковине. Игра се у дубини рудника и на перулијским вилима, где је због разрењеног ваздуха Сосир једва могао радити са својим сиравама. Знамо да разрађене игре бихајитија и за вјешке играчке код старих Римљана; зна-мо да данашње заносне игре Црица и дер-тиса, као и за дијаломске базове по јев-лијским дворцовима. Али свуда и увијек у свајој сјајној вјежбању мускула налазимо најдјетлије свијезде свију вјесла, па биљ-на дијаломска или најузвненија, савијет-на или јавна.

(Наставиће се).

нишазити, и допјела је у првом броју свом програм, који се може лагано сматрати као програм уједињене народно-либералне странке у Србији, из којегасамочитавамо оадје што је главно: да се прикљученом снагом и саобразно народно-либералним начелима ради на томе, да се раскомладили дијелови и земље српске на балканском подострују уједине у природним етнографским границама, а у облику старе историјске државе и моћи како на политичком тако и на крвном пољу; да се тежи заближињу и консолидацији (савезу) нечовијех народа, који имају сличну историјску судбину и једнаке политичке и културне интересе, — а на првом изазу да се ради на остварењу царског (Букурџког) савеза с тијем народима и државама; да Србија тражи и чува симпатије свију великих и просвијешћених народа, а да никада не заборавља оне пријатељство и оне помоћи, које су на листовима нове српске историје већ забиљежене; да се у складу и законима гарантоване слободе развијају и унапређују воступи и измјерено, а у сагласности са историјским жљивотом народа и напретком времена; да се народна настана покреће и унапређује све већма обавезним системом, измиђући ваада пред очима како потребе практичног живота тако и неговање патриотских осјећаја и грађанских врлина; да се млада радниост српска унапређује и подиже до нива моћи, којом се стварају у земљи и народу неисприни извори богатства и снаге, а са овима и етлална основа за утврђење и одржање државне независности. Обиљешају тако дух и правац, којим ће народно-либерална странка у Србији наставити свој рад. „Српска Независност“ овако записује свој програм: Придавали народно-либералних начела, ијерујући вјечитим свједоцима историје чојичанства и свога рођеног варошт, као и науци, коју дају најновији догађаји и појаве на југо-истоку Јевропе, ујерени су тврдо, да ће сложним а сталним радом на овоме путу од рјечи што скорје постати велико и срећно дјело, значајно за садашњост и будућност Српског народа.

У Цариграду се одавно већ воде преговори о вези жељезничкој, а најновији изјављени и о томе гласе повољно. Султан је потписао пруду којом у начелу одобрява везу са српском и аустро-угарском жељезницом, а једна цариградска девица „Кор. Вирова“ јавља да порта предлаже везу под Приштине. Како се са више страна потврђује тај глас, да је султан потписао пруду, то се питање о вези жељезничкој може сматрати као у начелу већ рјешено.

Намјера инглишке и француске владе, да пошаљу по једну лађу оклопницу у Мисир, рђаво је примљена у турским највишим круговима. По најзлогласнијим вјестима из Цариграда, султан је овијех дана завао к себи тучаче инглишког и француског посланства, те им је рекао, да данас, кад је у Мисиру успостављен мир и поредак, не би имао цијеља блатвање лађа оклопница у мисирске воде, и захтијевао је да лорд Дуврени и Тисо сусретнују пошлицање бродова у Мкеир. Хоће ли инглишка и француска влада одговорити жељи султана, то се не зна, али ако је поуздана вестима „Бор. Вирова“ из Париза, онда је тај захтјев доцнај стањен, је 30. Септембра стигла је већ француска лађа оклопница „Алма“ у Александрију.

У исто вријеме јавља лондонски „Мор-
нијивост“ да је поштомљених дана којена
телеграфска прескака измјеру Берлина, Бе-
ча, Рима и Мадрида о заједничком изаби-
рању флота на збрчку обалу, у цијели да
защтити интересе тамошњих њихових
држављана. Устанак у Тунису зајате Бри-
гу Јеврони, а на име њим поморским др-
жавама, које имају својих интереса у А-
фрици.

Домаће вијести.

Цетинье, 10. Октобра.

— У свијетлом двору Његовог Висо-
чаштва нашег Княз-Господара бораве од
сриједи млади гости: Њена Свијетлост Кња-
гинја Даринка са својом ћерком свијет-
лом Књазгињом Олгом. Високи гости
стигли су на Цетиње у сриједу по но-
че. По њих је пошао у Мјестке, да их допра-
ти додје, г. сердар Саво Пламенац, а г.
Војвода Војко Петровић. Визначио им је у
свијет до Ботора. У пратњи њиховој
кринули су високи гости у сриједу у ју-
тро из Котора, на Његушима у око по
дне обједовали и отпочинували, а за глум

Уредина и издавачац Бошко Новаковић.

су по по две кренули пут Цетиња. Када су већ били на домак нашој вароши, Њихова Височаштва Књаз и Књагиња изва-
зали су се из двора на својој гата-кочији,
да сретну и прихвати своје госте на путу
цетињеско-бајичком. Наскоро за тим пра-
ти се кочија у варош, и у њој сјећају
крај Њиховијех Височаштава Књаза и Кња-
гиње Њихове Сјетлости Књагиња Дарин-
а и Књагињина Олга. Народ је на све
стране с најдубљим поштовањем поадри-
љае високе госте. По што је кочија ста-
ла пред двор, изиде свијетла књезиња
Зорка и љубавно се поздрављ са свијетлим
гостима, а свијетлу књезињу Олгу, своју
малу родницу срдечно загрли и пољуби. За
тим су Њихова Височаштва са својијем
гостима ушли у свијетли двор.

— На нашој државној реалијој гимназији већ су отпочели предавања. Прије тога, у монастирском, било је у овд. св. обitelji призивање св. духа, на којем је чинодјејствовао преч. г. архимандрит Вај, а присуствовали су сав уписани ученици гимназије са својим наставницима и другјим пријатељима просвјете народне. Иза призивања св. духа одмах су ученици пошл. у своје разrede и предавања су отпочела. Срећно да Бог да!

— Оиет нам из Никшића стиже ове недеље један телеграм, који ће највишим задовољством попуњити свакога пријатеља Црне Горе и њенога културног и материјалног напредка, а нашем узвишеном Господару служи на дигу и понос, јер то, што нам се у телеграму казује, највећини је сједодоб, да је наш дубљин Владалац погодно пут, којим ће се име Црне Горе прославити и на другом пољу, на којем се са славом сувише спаја и стварна корист и напредак. Управник пољско-привредне постаје Његовог Височанства у Никшићу, г. Швалеј, телеграфиком у уторник 6. ов. м. овог: „За масло из завода Н. В. Књаза добио сам од пољско-привредне задруге у Рени (Rennes) сребрну медаљу са сликом републике Францеске, а другу медаљу од бронзе из Швајцарске, једину која се даје за масло.“ Ово је дакле већ треће одлично признање, које се даје нашем домаћем произвођу од стране друштва напредних, а то је знак да су ови производи наши кадар издржати на светском трговина утакмицу са најгласовитијем добитијем произвођама у свијету.

— У недељу prije po две sahrane je mlađani sin našeg ministra unutrašnjih djela g. V. Maša Vrbice, pokojni Nikoleta, uz veliko učešće kako samih predstavaka prirogorskih vlasti i inostranih zaštitnika, tako i ovdajšeg naroda. Tijelo mu je iz svršenog oficijela preneseno na Bežugine, gdje je predano zemљи. Ako nita okolištvenom oću može ublažiti bolove za takovim gubitkom, onda nema ono veliko učešće, koje je g. V. Vrbici ukazano u ovoj djelatosti njegovoj sa sinu strana, poslužiti koliko toliko da mu se olakša tuga za izgubljenim sinom.

— Г. др. Богитшић, по што је с
успјехом довршио овдје читање друге књи-
ге грађанског кри. закона, пошао је у
приједу у Дубровник, гдје ће припремати
материјал за даљу радњу око овога за-
кона.

— Ova nedjeļa zakrenu baš pravom
nimom. Ako nam se jesen do skora još
prilично smiješnila toplim suncem i
zelenim žumama i livadama, sada počeo već
sve zelenilo žutjeti i k zemlji se pri-
klanjati. Dok se ovaj pronos smrti već i
po nizinama izvršuje, visovi se počnuju
bijeliti i glasati glasećom zime, koja
se sprema da sa svojom težinom uđe u svo-
je carstvo. Nani Lovčević, koji je u tom
pogledu pravi na redu, već je prilично
pobijelio, a uz njega višnje nizi manje pri-
staju i ostali drugovi njegovi po nipo-
skolnici. Vječiti zakon prirode radi svoje-
ga.

kojog profesora Alekseja V. Popovića pre-
radio Marko Krečarović. — 3. Gospodin
čovjek. Slika iz srpskoga života. Od St.
V. Popovića. — 7. Književnost: Životi
i djela velikih ljudi iz svijet naroda.
Sabrao i uređio M. T. Miličević. Kri-
tika dra. J. Turomana. — 8. Matica Sri-
pska: Izvodi iz zapisnika književnog odbo-
ra i odjelova godine 1877.

Гледстонов пријем српске адресе. Са Гледстоновом сликом. (Чист приходна-мијењен је на подизање споменика Божи-дару Петрановићу). У Задру. Печатња И-вана Водице. 1881.

Из Далмације по ходочашћу. У Новеме Садѹ. Издање Книжаре Луке Јошића и др. 1881.

Das slavische Commissionshaus in Leipzig. Ein Vorschlag von E. L. Kazprowicz. Weimar, G. Uschmann. 1881.

Царик, мали календар са сликама за 1882 која има 365 дана. Уређује уредник „Орла.“ Ночи Сад. Издање штампарије А. Пајевића 1882. Цијена 20 новч.

— Добисмо и пети број "Српских Илустрованих Новина" са овим садржајем:

„Забава“ Шумарева Ђерка. Припо-
вјетка из српског живота од С. В. П. —
„Чјесме“ Из Булава увелака Г. П. П. од
З.-Ј. Ј. „Народни добротвори“ Заклада Са-
ве Теселије за војнике и свештенство од
К. — „Преводи“ Велики свијет, поведа
гроза В. А. Сологуба, превод Саве Петро-
вића. — „Повјесница“ Народни Срба у
Угарској, по Цикоту од др Стева Павло-
вића. — „Из Природе“ Материнска љубав
у птица. Из артија † А. В. Поповића. —
„Из разних крајева“ По дана у Свјету
и Солину (свршетак) од М. Д.—ћа. — „У-
мјетност“ У биоградском народном позор-
ишту од Милана Савића. — „Књижевност“
Ббор српских књижевника П. од С. В. П.
„Невен“ од др Милана Јовановића. — „Уз
наше илустрације.“ Вјереник и вјереница
Пројект за споменик кнезу Михаилу. —
„Смјеслице.“ — „Биљешке.“ — Слике:
Саве Теселија. Материнска љубав у пти-
ца. Пројект за споменик кнезу Михаилу.
Златна врата палате Двојакцијанове у
Свјету. Сајам у Солину у Далмацији. Вје-
реник и вјереница. — „Српске Илустрова-
не Новине“ излазе сваких 16 дана два пу-
на табага, а цијена им је за Аустро-Угар-
ску 4 фор. полугодишње или на 3 мјесеца
2 фор., за Србију, Приу Гору и друге кра-
еве 12 динара полугодишње, односно 6
динара на 3 мјесеца. Претплату у Србији
пријимљу сав тамошње књишаре, а у оста-
лих крајевима умољена г. г. скупљачи, као
и накнадна штампаарија А. Пајевића у Но-
воме Саду.

ПОШТАРСКИ

ЗИМЪИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до
свршетка Марта 1882.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Петњица
за Котор у недељу: полази у 11 ура, пре-
давање до 10 и по ура у јутро; у уторник:
полази у 11 ура, предавање до 10 и по
ура у јутро; у срећу: полази у 6 ура
у јутро, предавање у уторник до 5 ура
по подне; у петак: полази у 6 ура у јутро,
предавање у четвртак до 5 ура по подне.

Долази из Котора: у уторник, раздавање у 2 уре по по дне; у сриједу, раздавање у 9 ура у јутро; у четвртак, раздавање у 9 ура у јутро; у петак, раздавање у суботу у 9 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетина за
Котор у петак у 6 ура у јутро, предавање
у четвртак до 5 ура по подне.

Долази из Котора у петак, раздавање у суботу у 9 ура пред подне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетвња
за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић,
Подгорицу и Улцињ у понедељник, сри-
једу и суботу, предавање до 11 ура ујутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Давило-
ваграда, из Никшића, из Подгорице и из
Улциња у уторник, четвртак и недјељу-
раздавање у 10 ура ако пошта стигне на
вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар
Давидовград, Никшић, Подгорицу и Улцињ
у среду, предавање у уторник до 5 ура
по по дне.

Долази у четвртак, раздавање у 10
ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 8 ура до 11 у утро а од 3 до 5 по подне.

Цетинье, 20. Септембра 1881.

Управление

Киљ. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ

Од 10. Октября 1881.

Државан дуг у сребру	7640.
„ „ „ „ банкнма	7745.
Златна рента	9375.
Лозови од 1860	13250.
Баначно акције	830.
Кредит	36820.
Лондон	11845.
Ц. кр. цекни	560.
Наполеон	938.
Државна марка	5790.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЋЕ, 17. Септембра. — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недеље слиједеће цијене:

	ОД		ДО	
	ф.	н.	ф.	н.
Восак примерски и утар. за 100 кил.	84	98		
Кафа порторико	63	73		
С. Доминго	50	68		
Рио према врсти	35	50	37	25
Цукар аустријски	34	50	35	50
тучени	60	115		
Цвијеће траве бухаче	10	8	7	50
Наранче екстрида	7			
Карубе пушке, за 100 кил.	7			
левантинске	16			
далматинске	18			
Смокове Каламата	4	10		
пушке	83	87		
Лимуни екстрида	87	88		
Бадеми или мандуле пуш.	28	50		
далматинске	20	31	15	
Ћешници	13	13	50	
Шљиве	12	50	13	
Шеница руска	10	75		
угарска	7		7	25
галачка				
Кукуруз (румунски) руски				
угарски				
Раж				
Лечам				
Зоб угарска	8	50	9	25
арбанска				
Пасуљ (фахол) према				
врсти робе	11	25	13	
Боб	10		18	
Лећа	16	75	22	
Орж талијански	12	25	15	50
инглешки (китајски)	108		115	
Вуна боасанска	118		125	50
морејска	123			
арбанска				
истарска	47		90	
Птице копушка јеловице	42		70	
штајерске	10	80	12	90
Греде	6		12	
буквице				
Уље итал. ниже врсте	57		70	
најбоље				
средње врсте	41		42	
далматинско	41		43	
истарско	10	15	10	25
Камено уље у барилу	13		13	25
у кашетама	165		185	
Коже стројене				
сухе волове	75		153	
далм. вол. и бое	75		100	
јагњаче за 100 ком.	60		60	
далматинске				
коже за 1 кил.	55		70	
вушине оваче	55		70	
зачеја за 100 комада у сребру	28		27	
Бакалар	28		34	
Сарделе 1 барил	13		25	
Витриол жидки за 100 кил.	26		27	
зачеја				
Масло	67		100	
Лој далматински	39		40	
Сало	67			
Мас (сало растопљено)				
Слањина	62		66	
Ракија или литар (100 литара)	25		26	
Галвана истарски за 100 кил.	9			
Руж	8	50		
истарски	6	25	6	50
далматински	12	50	13	
Линија од ловорике				
Витке стројине (Gripia)	31		48	
сиплох	26		30	
Мла				
Думбер (јабучице од ловорике)	11		11	50
Пикал барил од 100 килогр.	3	75	9	
Цице (штраце) за 100 кил.	2		18	
Катрам далматински	14		16	
Петролеј	14			

У државној штампарији.